

Respectprotocol

Sociaal veiligheidsplan

Maart 2025
CBS Mecklenburg
De Posten 145
7544 LR Enschede

Samen werken aan succes

Plan van aanpak tegen pesten SWPBS-scholen binnen VCO aangepast voor CBS Mecklenburg

Vanaf 1 augustus 2015 moet elke school verplicht beschikken over een pestprotocol, waarin een structurele en schoolbrede aanpak voor pesten beschreven staat. In dit plan moet in ieder geval opgenomen worden dat de school:

- a. een anti-pestprogramma hanteert, dat voldoet aan de criteria van het ministerie;
- b. de sociale veiligheid van leerlingen op school monitort;
- c. er zorg voor draagt dat leerlingen, leraren en ouders een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon; en
- d. er zorg voor draagt dat bij een persoon tenminste de volgende taken zijn belegd:
  - het coördineren van het anti-pestbeleid, en
  - de belangenbehartiging in het kader van pesten.

Het wordt dus voor scholen wettelijk verplicht om een schoolbrede aanpak te bieden voor de sociale en fysieke veiligheid van leerlingen. En de inspectie gaat hierop toezicht houden.

De definitie van pesten

De Wetgeving Sociale Veiligheid op school (april 2014) definieert pesten als een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. Pesten heeft drie kenmerken:

- het is intentioneel
- het vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats
- en er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer.

Er is sprake van pesten wanneer iemand herhaaldelijk of een lange tijd schade ondervindt door bewust handelen van een of meerdere leerlingen. Er is hierbij een duidelijke daderrol en een slachtofferrol. Ook de rol van de 'meelopers' of omstanders wordt bij de pestpreventie binnen SWPBS wel heel belangrijk gevonden.

Op site Spoe is volgende info te vinden:

PBS (Positive Behavior Support)

PBS is een geïntegreerde aanpak voor het beheersen van gedrag op school voor leerlingen in de leeftijd van 4-18 jaar. De onderdelen van het programma zijn gericht op handelen op het niveau van de hele school, van de afzonderlijke groepen en van individuele leerlingen. Ze zijn bedoeld om te gebruiken in combinatie met algemeen bekende preventieprogramma's en methoden. Het gaat uit van drie pijlers: respect, verantwoordelijkheid en veiligheid.

Bij PBS - Goed gedrag kun je leren! komen technieken aan de orde voor het creëren van een goed pedagogisch klimaat op school, waarin geen kind wordt uitgesloten en geen leerkracht zonder ondersteuning hoeft door te ploeteren.

Doel van PBS

Het doel van PBS - Goed gedrag kun je leren! is om de leerprestaties te verbeteren door een gezonde sociale omgeving voor de schooljeugd van alle leeftijden te scheppen.

De kern van de PBS aanpak

De volgende zes elementen vormen samen het hart van de PBS aanpak in Nederland.

1. PBS staat voor een schoolbrede aanpak

PBS-scholen werken met een geïntegreerde methodiek voor het stimuleren van gewenst gedrag op school en het creëren van een positief schoolklimaat. De vaste onderdelen van het programma richten zich steeds op drie niveaus: de hele school, de afzonderlijke groepen en de individuele leerlingen.

PBS is een methodiek met een overkoepelende functie. Algemeen bekende preventieprogramma's en methoden met vergelijkbare uitgangspunten (zoals bijvoorbeeld Taakspel, Kanjertraining, de Vreedzame school en diverse Pestprogramma's) passen naadloos in de aanpak.

2. Preventie staat centraal

Scholen die aan de slag gaan met PBS voeren een preventief beleid binnen de school, gericht op het bevorderen van gewenst gedrag bij alle leerlingen. Daarnaast richt de methodiek zich op de behoeften van individuele leerlingen, met als doel alle leerlingen optimaal te laten profiteren van het geboden onderwijs.

3. PBS-scholen maken gedragsverwachtingen concreet, leren gewenst gedrag aan en bekrachtigen dit gedrag systematisch

- De school stelt haar basiswaarden vast en vertaalt deze naar concreet gedrag.

- Gewenst gedrag wordt structureel aangeleerd, geoefend en herhaald.

- Gewenst gedrag wordt systematisch bekrachtigd.

- Er zijn duidelijk omschreven consequenties die volgen op het overtreden van gedragsregels.

4. De PBS-school stuurt op data over het gedrag van de

leerlingen

De school maakt actief gebruik van systematische gegevensverzameling. Om systematisch zicht en toezicht te houden op de ontwikkeling van leerlingen en vroegtijdig te kunnen ingrijpen bij problemen, hanteert de school o.a. incidentenregistratie. Ook gebruikt de school de gegevensverzameling om zicht te krijgen op het PBS-implementatieproces.

5. Er is sprake van partnerschap met ouders en samenwerking met de keten

Het samenwerken met de ouders is een belangrijk onderdeel van de methodiek. De school ontwikkelt manieren om een positieve band met de ouders op te bouwen en met hen samen te werken vanuit gezamenlijke waarden en verwachtingen. Daarnaast richten PBS-scholen zich op korte lijnen met de zorg op het moment dat specifieke hulp nodig is voor leerlingen.

6. PBS wordt geborgd met een kwaliteitssysteem

Wanneer scholen werken met PBS, is er expliciete aandacht voor het borgen van de kwaliteit van de methodiek na implementatie. Hiertoe wordt een systeem voor certificering van scholen ontworpen.

SWPBS als schoolbrede aanpak

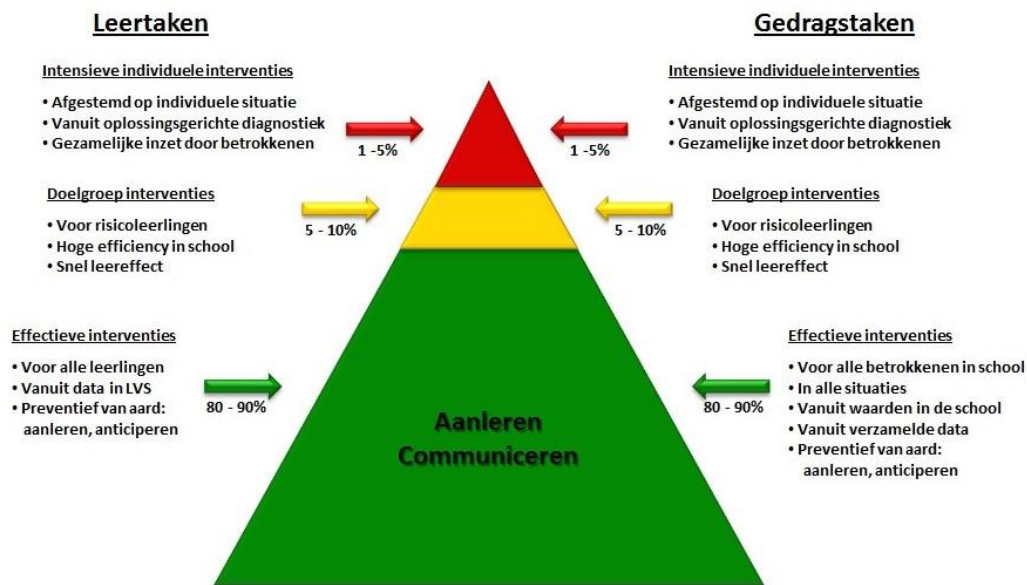
Pesten vraagt om meer dan een plan beschreven in een protocol.

Het vraagt om een positieve geïntegreerde aanpak, geldend in alle ruimtes en groepen, die met regelmaat aangeboden en onderhouden wordt. School behoort een veilige plek te zijn voor alle leerlingen. Pesten bedreigt dit uitgangspunt. De Mecklenburg heeft gekozen voor een aanpak, waarbij het sociaal-emotioneel leren van de hele school de hoogste prioriteit krijgt, in plaats van alleen te focussen op een anti-pestprogramma in de groep.

Wij, het schoolteam van de Mecklenburg, kiezen ervoor om te investeren in een stevig positief schoolsysteem, SWPBS (School Wide Positive Behavior Support), waarin ook het voorkomen van pesten is opgenomen. Wij zetten pas een anti-pestprogramma in wanneer SWPBS niet voldoende blijkt te zijn voor een groep.

Wat is Schoolwide Positive Behavior Support (SWPBS)?

SWPBS is een geïntegreerde, schoolbrede en preventieve aanpak, gericht op alle leerlingen. Doel van dit systeem is om een veilig en positief schoolklimaat te creëren dat alle leerlingen in staat stelt om optimaal te profiteren van het geboden onderwijs. Om dit te bereiken maakt PBS gebruik van een combinatie van 'evidence based' interventies en strategieën, gericht op het versterken van gewenst gedrag en op het voorkomen van probleemgedrag.

Overgenomen van A. Blonk (2010), afgeleid van: www.pbis.org

Voor verreweg de meeste leerlingen biedt deze sociale omgeving voldoende basis om zich goed te kunnen richten op de lesstof en goede vorderingen te maken. Voor de 20% leerlingen die meer nodig heeft om ditzelfde doel te bereiken, zijn er aanvullende interventies beschikbaar, op school en bij de ketenpartners in de zorg. Hierbij zijn de lijnen kort en de interventies complementair aan de wijze waarop in en om school met alle leerlingen wordt gewerkt. De ouders zijn partner in het expliciteren, aanleren en bekrachtigen van het gewenste gedrag. Bij de leerlingen die meer intensieve begeleiding nodig hebben, spelen ouders een centrale rol in deze begeleiding. Deze aanpak leidt voor alle leerlingen tot meer effectieve leertijd, een grotere taakgerichtheid van de leerlingen en minder verstoringen in de klas, wat weer leidt tot betere leerprestaties.

De kern van de SWPBS aanpak

De volgende zes elementen vormen samen het hart van de SWPBS-aanpak:

1. SWPBS staat voor een schoolbrede aanpak

SWPBS-scholen werken met een geïntegreerde methodiek voor het stimuleren van gewenst gedrag op school en het creëren van een positief schoolklimaat. De vaste onderdelen van het programma richten zich steeds op drie niveaus: de hele school, de afzonderlijke groepen en de individuele leerlingen.

SWPBS is een methodiek met een 'paraplu-functie'. Algemeen bekende preventieprogramma's en methoden met vergelijkbare uitgangspunten (zoals bijvoorbeeld Taakspel, Kanjertraining, de Vreedzame school en diverse Pestprogramma's) passen naadloos in de aanpak.

2. Preventie staat centraal

Scholen die aan de slag gaan met PBS voeren een preventief beleid binnen de school, gericht op het bevorderen van gewenst gedrag bij alle leerlingen. Daarnaast richt de methodiek zich op de behoeften van individuele leerlingen, met als doel alle leerlingen optimaal te laten profiteren van het geboden onderwijs.

3. SWPBS-scholen maken hun gedragsverwachtingen concreet, leren het gewenste gedrag aan en bekrachtigen dit gedrag systematisch

- De school stelt haar basiswaarden vast en vertaalt deze naar concreet gedrag.
- Gewenst gedrag wordt structureel aangeleerd, geoefend en herhaald.
- Gewenst gedrag wordt systematisch bekrachtigd.
- Er zijn duidelijk omschreven consequenties die volgen op het overtreden van gedragsregels.

4. De SWPBS-school stuurt op data over het gedrag van de leerlingen

De school maakt actief gebruik van systematische gegevensverzameling. Om systematisch zicht en toezicht te houden op de ontwikkeling van leerlingen en vroegtijdig te kunnen ingrijpen bij problemen, hanteert de school o.a. incidentenregistratie Swis Suite. Ook gebruikt de school andere data om zicht te krijgen op het SWPBS-implementatieproces. Zoals sociogram in alle groepen, veiligheidsonderzoek in de groepen 6-8 ea.

5. Er is sprake van partnerschap met ouders en de ketenpartners

Het samenwerken met de ouders is een belangrijk onderdeel van de methodiek. De school ontwikkelt manieren om een positieve band met de ouders op te bouwen en met hen samen te werken vanuit gezamenlijke waarden en verwachtingen. Daarnaast richten SWPBS-scholen zich op korte lijnen met de zorg- en ketenpartners op het moment dat specifieke hulp nodig is voor leerlingen.

6. PBS wordt geborgd met een kwaliteitssysteem

Wanneer scholen werken met SWPBS, is er expliciete aandacht voor het borgen van de kwaliteit van de methodiek na implementatie. Hiertoe is een systeem voor certificering van scholen ontworpen.

Op deze manier werken wij als schoolteam van de Mecklenburg systematisch en planmatig aan de competenties voor sociaal emotioneel leren. Het werken aan deze competenties dient schoolbreed door iedereen op school te gebeuren en niet in subgroepen of op individuele basis. Wij kiezen ervoor om binnen SWPBS al vanaf vier jaar regelmatig, enkele keren per jaar te werken met de lessen pestpreventie.

Onze aanpak voor fysieke en psychische veiligheid van leerlingen op schoolbreed niveau

Wij willen dat iedereen met plezier naar school gaat. Met SWPBS hebben wij op de Mecklenburg tot doel een positief schoolklimaat te creëren, waarin alle leerlingen en volwassenen zich veilig voelen, zowel fysiek als psychisch, waardoor zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Wij gaan daarbij uit van de volgende waarden:

veiligheid

respect

verantwoordelijkheid

Hieruit volgen de volgende algemene gedragsverwachtingen die wij hanteren:

Veiligheid:

- Zorg voor elkaar
- Gebruik materialen waarvoor ze bedoeld zijn

Respect:

- Wees vriendelijk en beleefd tegen iedereen
- Luister naar elkaar
- Wees eerlijk

Verantwoordelijkheid:

- Houd je aan de schoolregels
- Wees zuinig op alle spullen
- Kom op tijd
- Let op jezelf

Basiselementen die wij schoolbreed belangrijk vinden m.b.t. fysieke en psychische veiligheid zijn:

- Een schoolklimaat creëren waarin pesten door het complete team eenduidig als ongewenst gedrag wordt aangemerkt.
- Onderschrijven dat ook toeschouwers (omstanders) en 'mede-weters' een belangrijke rol in het pestproces vervullen.
- Onderkennen dat er voor zowel slachtoffer als dader hulp geboden moet worden.

Hoe ziet onze Pestpreventie binnen SWPBS eruit?

Met alle leerlingen en groepen nemen we de waarden en daaruit voortvloeiende gedragsverwachtingen van de school door bij de start van het schooljaar. Deze worden behalve uitvoerig besproken, ook met alle leerlingen geoefend. Zo weten de leerlingen welk gewenst gedrag van hen verwacht wordt, in welke ruimte en deze gedragsverwachtingen zijn in die ruimte ook zichtbaar. In het begin van het schooljaar wordt positief sociaal gedrag extra bekrachtigd door complimenten en het beloningssysteem, op onze school is dit het uitdelen van muntjes (Meckjes). In de groep wordt zichtbaar bijgehouden

hoeveel meekjes er al verdient zijn voor goed gedrag. Dit vindt uiteraard ook gedurende het schooljaar doorlopend plaats. Kernelement hierbij is dat alle leerlingen het verschil tussen respectvol en respectloos gedrag weten!

De samenwerking met ouders

Een goede samenwerking met ouders is een essentieel onderdeel van SWPBS en pestpreventie.

Alle ouders van de leerlingen van de Mecklenburg worden geïnformeerd over de pestpreventie aanpak. Ouders worden ingelicht op algemene informatieavonden en ook via de website van de school in de schoolgids maar ook tijdens gesprekken met leerkrachten.

Daarbij krijgen zij ook advies: hoe om te gaan met pesten en op welke manier zij hun kind het beste kunnen benaderen. Ouders hebben een belangrijke rol in het signaleren van pestgedrag. Wanneer zij signalen zien van pestgedrag bij hun kind (als slachtoffer dan wel dader) kunnen zij dit altijd melden bij de leerkracht van hun kind, bij de intern begeleider of directeur.

Wanneer een interventie op het gebied van pestpreventie nodig is, zullen ouders hier altijd van op de hoogte worden gesteld. In een gesprek wordt aangegeven welke interventie ingezet wordt en worden afspraken gemaakt over de manier waarop de ouders hun kind het beste kunnen begeleiden en reageren.

In het onderwijs worden dagelijks veel beslissingen over leerlingen genomen. Als het gaat om leerlingen met probleemgedrag, incidenten of schorsing spelen emoties van leraren vaak een grote rol in de besluiten die worden genomen. Binnen PBS wordt veel waarde gehecht aan besluiten en beleid dat gebaseerd is op feiten, op cijfers. Door observaties en door gedrag te registreren (in SWIS) krijgt een school antwoord op vragen als:

- Hoe ziet het probleemgedrag er precies uit?
- Wie is erbij betrokken?
- Waar en wanneer vond het plaats?
- Welke leraar heeft het probleemgedrag geregistreerd?

Binnen PBS krijgt een kind de kans om te herstellen. Hiertoe zetten we een aanpak in: de reactieprocedure. Laat een kind niet het goede gedrag zien, dan volgt een consequentie (bijvoorbeeld een gesprek met ouders, een time-in, een schrijftaak) en registratie in SWIS.

In het PBS-gedragsteam worden de gegevens die deze registraties opleveren nauwkeurig geanalyseerd. Op grond van deze objectieve data kan vervolgens worden bepaald welke acties gewenst zijn: is er extra ondersteuning nodig voor de leraar of de leerling? Moeten we de gedragsverwachtingen nog eens onder de aandacht brengen? Etc. De datamanager (voor onze school is dit de IB-er) en het PBS team analyseren de data en brengen deze onder de aandacht in het team en bij andere betrokkenen. Als uit de data zorg blijkt volgt een interventie op leerling-, leerkracht-, groeps- of schoolniveau. Ook kunnen we externe deskundigen betrekken in overleg met ouders.

Alle leerkrachten registreren incidenten. De datamanager leest wekelijks de data uit en handelt waar nodig. Het PBS team bespreekt eens in de 4 weken de data en neemt waar nodig acties richting team zodat we ons handelen, bijstellen n.a.v. data. Dit gaat altijd in de volgorde groen-geel-rood. De leraren passen de interventies op groeps- of schoolniveau toe d.m.v. de PBS puzzel (zie afbeelding). Wanneer een individueel kind binnen de data registratie ,minimaal bij 2 databesprekingen, 3 grote of 6 kleine incidenten heeft wordt het kind doorverwezen naar de intern begeleider die interventies op het gele niveau gaat initiëren. Wanneer deze niet afdoende zijn wordt gewerkt op het rode niveau, waarbij externe hulp wordt ingeschakeld. Dit varieert van bespreking in het 'diepteteam'(maatschappelijk werk, orthopedagoog, onderwijscoach) tot hulpverlening buiten de school.

De vertrouwenspersoon of respect-juf/meester

Wanneer ouders zorg hebben rondom hun kind kunnen zij vanzelfsprekend altijd terecht bij de groepsleerkracht, intern begeleider of de directeur. Mochten ouders in vertrouwen een gesprek willen over hun kind kunnen zij terecht bij de vertrouwenspersoon van onze school mevrouw Margriet Koning. Ook leerlingen kunnen altijd bij deze persoon terecht.

De coördinatie van SWPBS en pestpreventie

Het gehele systeem van SWPBS wordt op school begeleid en gecoördineerd door het PBS-team van onze school. De coördinator van deze werkgroep mevr. Nelleke Dijkstra is, naast het coördineren van het gehele SWPBS-proces, verantwoordelijk voor het coördineren van het anti-pestbeleid van onze school zoals beschreven in dit beleidsplan in nauwe samenwerking met intern begeleider en directie. De directie van de school dhr. Peter van Oene a.i. en de Intern begeleider zijn verantwoordelijk voor de belangenbehartiging in het kader van pesten.

Het programma Pestpreventie SWPBS

Bij het onderdeel pestpreventie binnen SWPBS hoort een lessenserie . In Pestpreventie PBS wordt pestgedrag vergeleken met een brandende kaars. Net als de kaars zuurstof nodig heeft, heeft pestgedrag aandacht nodig om aan te houden. De pestpreventielessen sluiten naadloos aan bij de interventies op het eerste, groene niveau van de PBS-piramide, welke in het PBS-plan van onze school staan omschreven. Met deze preventieve pestaanpak leren wij alle leerlingen hoe de aandacht van pestgedrag weggehaald kan worden, door een driestappenreactie: het gebruik van een stopsignaal, weglopen en

praten met een volwassene. Deze interventie wordt niet alleen aangeleerd, maar ook geoefend en bekrachtigd. In dit hoofdstuk vindt u een beschrijving van de manier waarop deze pestpreventie binnen onze school is geïmplementeerd.

Het pestpreventieprogramma PBS bestaat uit vaste lessen welke voor elke bouw zijn uitgewerkt. Hierin wordt de reactieketen 'stop, loop, praat' aangeleerd en geoefend met de hele klas. Er is daarbij aandacht voor het weghalen van de aandacht voor pesten.

De leerlingen leren ook hoe zij moeten reageren wanneer tegen hen 'Stop' gezegd wordt door een ander. Er wordt geoefend met specifieke situaties waarin deze procedure wel of juist niet gepast is.

Door veel met de leerlingen te oefenen willen wij bereiken dat de reactieketen een automatisme voor hen wordt. Voor de hogere groepen is er een extra les, specifiek gericht op pesten via de social media.

De Stop – Loop – Praat routine

Pestpreventie in het groene basisniveau van PBS gaat uit van drie stappen als reactie op pesten: 'stop', 'loop weg' en 'praat'. Met het team is afgestemd welk gebaar we daarbij hanteren.

Bij 'Stop' wordt een handgebaar gebruikt waarbij de hand op borsthoogte wordt gehouden en de vingers recht omhoog gestrekt zijn. Daarbij wordt de adem laag gebracht en stevig 'Stop' gezegd.

De leerlingen leren in de pestpreventielessen hoe zij dit kunnen doen. Er wordt aandacht besteed aan stevig staan, stevig stop zeggen en het goede handgebaar.

Wanneer dit niet het gewenste effect heeft en het pesten gaat door, leren we de leerlingen door te gaan naar de tweede stap: 'loop'. Daarbij is het vooral de bedoeling de aandacht voor het pesten weg te halen, net als de kaars waar geen zuurstof meer voor is, zodat het pestgedrag stopt. We leren de leerlingen stevig staan, met de adem in hun buik, kin is recht naar voren, borst ietsje vooruit, schouders ontspannen laten hangen en armen ontspannen laten mee zwaaien. De leerling kijkt zelfverzekerd naar de ander, stapt gecentreerd weg, blijft de ander aankijken en zodra de ander uit het gezichtsveld is, lopen ze weg.

Mocht blijken dat het pesten niet stopt, dan is de derde reactie: 'praat' van toepassing. De leerling gaat dan naar een volwassene toe en vraagt om hulp voor het oplossen van het probleem.

Degene die ongewenst gedrag vertoont kent deze drie stappen stop-loop-praat ook en heeft dus twee keuzemomenten om er voor te kiezen zelf te stoppen, gaat de leerling door totdat de ander leerling naar de leerkracht stapt en praat, dan is dit grensoverschrijdend gedrag.

Medeleerlingen hebben ook een verantwoordelijkheid als toeschouwer. Volgens dezelfde routine stop-loop-praat ondersteunt de toeschouwer de 'gepeste' leerling. Ook de toeschouwer kan de leerling steunen door ook 'stop' te roepen, vervolgens indien nodig met de 'gepeste leerling' mee uit de situatie te lopen en zelfs uiteindelijk mee naar de leerkracht te gaan om te praten.

De toeschouwer, de omstander, heeft een steunende rol, die in dit proces erg belangrijk is.

De woorden 'pester' en 'gepeste' zetten we hier tussen haakjes. Wij benoemen dit gedrag en degene die het uitvoert niet als zodanig. Wij hanteren het motto: 'Alles wat je aandacht geeft, groeit'. Dus als wij als leraren veelvuldig het woord pesten noemen schenken we aandacht aan **wat we juist niet willen zien**. SWPBS schenkt aandacht aan gedrag **wat we juist wel willen zien**, positief gedrag wordt daarom beloond: een goede stop-loop-praat routine, je medeleerling ondersteunen als toeschouwer, op tijd stoppen met ongewenst gedrag is op onze school een compliment waard! In de pestpreventielessen wordt niet gesproken over pesten, maar over niet respectvol of ongewenst gedrag.

Actief toezicht houden

Actief toezicht houden is binnen SWPBS een belangrijk item. In het schoolbrede PBS-plan van onze school staat beschreven hoe wij in vrije ruimtes actief toezicht houden om gewenst gedrag te laten groeien en ongewenst gedrag te verminderen en snel te stoppen. Toezichthouders spelen een belangrijke rol in de effectiviteit van het onderdeel pestpreventie binnen PBS. Als wij actief toezien op het toepassen van geleerde waarden, gedragsverwachtingen en routines door leerlingen wordt het geleerde beter geautomatiseerd in het dagelijks gedrag van de leerlingen. Alle teamleden hanteren hierbij de volgende procedures:

- Het waarschuwen van leerlingen om incidenten te voorkomen (geven van reminders);
- Het geregeld bekrachtigen van leerlingen die op de juiste manier reageren en zich aan de waarde respect houden;
- Het consequent reageren op meldingen van pestgedrag en het herhalen van de gedragslessen bij ongewenst gedrag.

Jaarlijks wordt een teambijeenkomst gewijd aan het herhalen aan deze afgesproken procedures.

Daarnaast staan de gedragslessen die volgens de kalender aan de beurt zijn vermeld op de wekelijkse personeelsinformatie en is PBS een vast onderdeel op de PV.

Procedures voor teamleden:

- *Bekrachtigen van gewenst gedrag binnen Pestpreventie PBS*
Binnen de pestpreventie is het belangrijk alert te zijn op voorbeelden van goed gedrag. Door de pogingen van leerlingen bij het juist gebruiken van 'stop-loop-praat' te signaleren kunnen we ervoor zorgen dat gewenst gedrag en het inzetten van 'stop-loop-praat' een vaste gewoonte wordt. Daarnaast is het bekrachtigen van gedrag passend bij de basiswaarden en gedragsverwachtingen van onze school, zoals hierboven beschreven, een essentieel onderdeel van PBS ter voorkoming van pestgedrag. Met name leerlingen die bekend zijn met ongewenst (pest)gedrag, zijn minder geneigd een nieuwe manier van reageren uit te proberen. Vooral deze leerlingen zullen beloond moeten worden voor elke poging in de goede richting.
- *Het geven van reminders aan leerlingen om incidenten te voorkomen*
Het is van belang dat leerlingen die nog moeite hebben met de stop-loop-praatroutine er tussendoor aan herinnerd worden welke reactie van hen verwacht wordt. Dit geldt voor zowel degene die ongewenst gedrag vertoont als degene die last heeft van ongewenst gedrag van de ander. Aan het begin van niet-klasgebonden situaties (pauzes en dergelijke) herinnert de leerkracht deze leerlingen aan hoe hij of zij moet reageren op pestgedrag of hoe hij of zij moet reageren op een stopsignaal. Aan het einde van deze vrije situatie praat de leerkracht weer kort met deze leerlingen om te bevragen hoe het ging en te bekrachtigen voor wat gelukt is.

- *Reageren op meldingen van pestgedrag*
Wanneer door leerkrachten gesignaleerd wordt dat leerlingen zich niet aan de schoolafspraken houden wordt hier direct en consequent op gereageerd volgens de reactieprocedure pestpreventie. Zoveel mogelijk wordt geprobeerd hiermee incidenten te voorkomen.

De volgende specifieke manier van reageren wordt schoolbreed ingezet:

Stap 1: Bekrachtig de leerling voor het melden van het pestgedrag ('Ik ben blij dat je het mij verteld hebt'.)

Stap 2: Vraag naar wie, waar en wanneer.

Stap 3: Zorg voor de veiligheid van de leerling.

- Gaat het pesten nog steeds door?
- Loopt de leerling die dit meldt risico?
- Is hij of zij bang voor wraak?
- Wat heeft de leerling nodig om zich veilig te voelen?
- Hoe ernstig is de situatie?

Stap 4: Vraag aan de leerling: 'Heb je tegen de pester 'stop' gezegd?' (Zo ja, geef de leerling een compliment voor het op de juiste wijze reageren.)

Stap 5: Vraag de leerling: 'Ben je weggelopen van het pestgedrag?' (Zo ja, geef de leerling een compliment voor het op de juiste wijze reageren.)

Wanneer de melder de stop en/ of looproutine niet gedaan blijkt te hebben wordt extra geoefend met de leerling.

De volwassene gaat onderstaande interactie aan met degene die ongewenst (pest)gedrag heeft vertoond tegen een andere leerling:

Stap 1: Geef de leerling eerst een positieve reactie voor het willen bespreken van het pestgedrag (bijvoorbeeld: 'Bedankt dat je er met mij over wilt praten'.)

Stap 2: Vraag: 'Heeft..... tegen jou gezegd dat je moest stoppen'?

- Zo ja: 'Hoe heb je daarop gereageerd?'
- Zo nee: Met degene die gepest werd wordt de drie-stappenreactie in deze situatie nog eens geoefend.

Stap 3: Vraag: 'Liep ..... weg'?

- Zo ja: 'Hoe heb je daarop gereageerd?'
- Zo nee: Met degene die gepest werd wordt de drie-stappenreactie in deze situatie nog eens geoefend.

Vervolgens wordt de driestappenreactie extra geoefend. Hoe vaak dit geoefend moet worden, hangt af van de ernst en de frequentie van het pestgedrag.

Aanpak in geval van pesten

Wanneer zich op school pesten voordoet, hanteren wij een eenduidige aanpak gericht op alle betrokken partijen. Deze aanpak is voor alle leerlingen transparant, ook al blijkt dit voor de meeste leerlingen gedurende hun hele schoolloopbaan nooit nodig te zijn. Belangrijk in de aanpak van het pesten vinden wij het dat er verbinding blijft bestaan tussen alle betrokkenen. Daartoe stellen wij ouders meteen op de hoogte bij een eerste incident. Wij registreren pesten, net als elk ander ongewenst gedrag, in onze incidentenregistratiesysteem .

Wij willen vermijden dat leerlingen ingedeeld worden in groepen: pesters, meelopers of slachtoffers. Wij wijzen deze leerlingen niet af, alleen het ongewenst gedrag dat bij pesten hoort wijzen wij af. Onze pedagogische aanpak is een oplossingsgerichte aanpak waarbij het positief aandacht geven aan álle leerlingen centraal staat. Een basisbehoefte van alle leerlingen is de behoefte erbij te horen. Daarom wordt er binnen SWPBS op Mecklenburg veel aandacht besteed aan de groepsvorming en het klasklimaat.

Komt pesten tóch voor, dan zijn er de volgende maatregelen:

- Wanneer pestgedrag zich voordoet op het schoolplein of in een andere algemene ruimte van de school geeft de pleindienst of toezichthouder dit door aan de groepsleerkracht van de betreffende leerling(en) en noteert dit incident in het registratiesysteem. Deze incidentenregistratie is beveiligd en op verzoek door de ouders in te zien. Ook nemen de leerkrachten vroegtijdig contact op met ouders bij incidenten;
- De leerkracht herhaald de gedragslessen van de stop-loop-praatreactie met de leerlingen;
- De leerkracht geeft de leerlingen reminders voor iedere vrije situatie de week volgend op het incident;
- Voor de leerling(en) die herhaaldelijk blijven opvallen in de incidentenregistratie, wordt een gedragsfunctieanalyse gemaakt. Vervolgens wordt een plan van aanpak bepaald gericht op het veranderen van de functie van het gedrag en het versterken van de sociale vaardigheden (een gele of rode interventie binnen SWPBS).
- Wanneer er sprake is van pesten binnen een groep en de groene basis van de reactieketen biedt onvoldoende uitkomst, dan kan gekozen worden voor een Steungroepaanpak zie bijlage. Bij deze oplossingsgerichte Steungroepaanpak worden ook medeleerlingen ingezet om de fysieke en psychische veiligheid van de gepeste leerling te ondersteunen. Pesten wordt door de Steungroepaanpak op een, voor alle betrokkenen, veilige manier

opgelost. Tevens leert deze aanpak de leerlingen om op een andere manier om te gaan met conflicten. Uitgangspunt hierbij is dat het versterken van de gehele groep op sociaal gebied beter helpt dan straffen.

- Een herstelgesprek zie bijlage: Bij een (ernstig) pestincident kan een herstelgesprek nodig zijn. Kern van het herstellen is het feit dat pesten iets beschadigt, relationeel en/of materieel. Het biedt de 'pester' de kans de schade te herstellen. En er worden sluitende afspraken gemaakt om pesten voor de toekomst te voorkomen. Een herstelgesprek kan ook plaatsvinden nadat er een consequentie is uitgedeeld.

Het monitoren van de sociale veiligheid van onze leerlingen

De sociale veiligheid van onze leerlingen volgen wij door de jaarlijkse afname in de groepen 6,7 en 8 van de veiligheidsmonitor van de School en Innovatiegroep.

In februari hebben de leerlingen van de groepen 6,7,8 deelgenomen aan het Tevredenheidsonderzoek van deze School en Innovatie groep.

Daarnaast wordt in de midden- en bovenbouwgroepen het sociogram afgenomen. Van de scores die uit de instrumenten komen wordt een analyse gemaakt door de leerkracht samen met de Intern begeleider op groepsniveau en op individueel leerlingniveau. De Intern Begeleider maakt van alle groepsoverzichten ook een schoolbrede analyse per schooljaar.

Gedrag van de leerlingen wordt ook gemonitord door het bijhouden van de gedragsincidenten. Van deze registratie wordt maandelijks een analyse gemaakt door de data-analist van het PBS-team van onze school. De analyse wordt besproken op de maandelijks PBS-team bijeenkomst en er wordt direct een actieplan van gemaakt.

Naast deze gegevens zijn onze dagelijkse waarnemingen en observaties uiteraard van groot belang.

Het monitoren van Pestpreventie SWPBS

Het pestpreventie programma van SWPBS voorziet in een Follow-up. Dit is een instrument dat bedoeld is voor het evalueren van de pestpreventie en waarmee nagegaan kan worden hoe effectief deze is. Met deze informatie kan het programma waar nodig aangepast en verbeterd worden, zodat een zo effectief mogelijke interventie ontstaat.

De bijbehorende vragenlijst zal een keer per jaar worden afgenomen. Tevens wordt voor SWPBS jaarlijks het zelfbeoordelingsonderzoek ingevuld door alle teamleden. Deze vragenlijst geeft jaarlijks inzicht in de stand van zaken rondom SWPBS in school en biedt aanleiding tot het stellen van de jaarlijkse doelen voor SWPBS in onze school.

Tot slot

Het blijft van groot belang dat wij, de Mecklenburg, samen met de ouders en de leerlingen blijven werken aan het optimaliseren van ons schoolbrede klimaat.

Binnen de gouden driehoek ouders-leerling-school dienen we allen eenzelfde doel: dat alle leerlingen met plezier naar school gaan daarvoor is het noodzakelijk dat alle leerlingen zich veilig voelen op school en zich optimaal kunnen ontwikkelen, zowel thuis als op school tot sociaal competente persoonlijkheden.

Bijlage : De steungroepaanpak:

Sue Young, The Support group approach to bullying

Stappen:

1. Gebruik het eigen beeld van het slachtoffer om omstanders, pesters en vrienden te identificeren:

- de leerkracht (of een ander teamlid) heeft een gesprek met het slachtoffer (de gepeste leerling). Hierbij richt de leerkracht zich met name op het soort gebeurtenissen dat plaats vinden en niet een specifiek incident.
- het slachtoffer mag praten over alles wat hij/ zij nuttig vindt
- de leerkracht heeft een niet beoordelende neutrale houding
- de leerkracht legt uit dat de pesters niet gestraft gaan worden, dus er zullen geen repercussies zijn naar het slachtoffer toe vanuit de pesters
- de leerkracht vertelt dat hij hulp gaat vragen aan de groep.
- 'over een week hebben wij weer een gesprek', vertel mij dan wat er veranderd is?

Identificeer:

- wie zijn de meest bedreigende personen, de pesters?
- wie staan erbij en kijken ernaar?
- Wie zijn er nu al ondersteunend? En als die er niet zijn; wie zie je als vrienden of wie zou je als vrienden willen hebben?
- Is er nog iets dat je me vertellen wil?

2. Maak een supportgroep van vijf tot acht leerlingen uit de combinatie van toeschouwers én pesters én potentiële vrienden. Het slachtoffer is hier niet bij. Alle belangrijke pesters zitten er zeker wel in:

- Gebruik zelf niet het woord pesten!
- Stel de groep gerust: ze zitten er niet omdat ze iets verkeerd hebben gedaan, ze zijn gekozen om dat elk van hen in staat is om te helpen!
- 'Ik heb jullie hulp nodig, leerling X voelt zich erg ongelukkig.'

3. Empathie/ medeleven met het slachtoffer versterken (geen medelijden!)

- niet praten over de gevoelens van het slachtoffer, wel praten over hun eigen gevoelens; was jij wel eens ongelukkig op school?
- conclusie X moet zich vaak zo voelen.

4. Uitleg dat niemand hier op school zich ongelukkig zou mogen voelen en omdat zij X beter kennen dan wie ook weten zij waarschijnlijk het beste waarom en wanneer X ongelukkig is (dan komt er meestal vanzelf informatie)

- namen noemen is niet nodig, houd het vrij van oordelen

5. Wat te doen?

- Is er iets wat jij zou kunnen doen. Een klein dingetje?
- Geef complimenten!
- Negeer sentimenten
- Het gaat niet om wat er wordt voorgesteld, maar het gaat erom dat het en plan van de groep wordt!
- Als er weinig voorstellen komen dan onderzoek je eventueel een bepaalde situatie meer in detail
- Ze hoeven niet iets te beloven en krijgen ook geen opdrachten mee
- Wel wordt verteld dat ze in de vervolgspraak alles kunnen vertellen wat hun gelukt is om te doen: verantwoordelijkheid leg je daardoor bij de groep!
- Vervolgspraak maken

6. Vervolggesprek is een terugblik. Eerst met het slachtoffer (vijf minuten)

- Hoe gaan de zaken nu? Geef complimenten voor elk succesje.
- Afspraak voor vervolgspraak (of open laten)

6. Terugkijken met de groep:

- Hoe gaan de zaken? Complimenten geven voor hun hulp. Is X nu gelukkiger? Doorvragen naar hun invloed hierop. Vraag niet naar de suggesties van de vorige week! Vragen als:
  - o -Wat heb jij gedaan om daarbij te helpen om X gelukkiger te maken?
  - o -Hoe kun je dat merken?
  - o -Hoe kun je dat weten?
  - o -Hoe deed je dat?
  - o Hoe lukte je dat?

- Bedanken voor hun hulp
- Vraag of ze zo nodig nog een week willen helpen
- Regel een vervolgspraak of laat dit open

8. Geef zowel de supportgroep als het slachtoffer een beloning. Dit laat je van tevoren weten. Bijvoorbeeld:

- een kaartje aan de ouders
- een certificaat
- iets kleins

Na elk gesprek is het goed even met ouders te overleggen of zij veranderingen zien. Dit bevordert de goede verstandhouding met ouders en school

Bij de steungroepaanpak hanteert de leerkracht of degene die de gesprekken doet een emotioneel objectief neutrale houding naar alle betrokkenen.

De steungroepaanpak is geschikt voor alle soorten peestsituaties van licht tot zeer ernstig. Behalve wanneer er sprake is van seksuele intimidatie of seksueel geweld.

Bijlage : Het herstelgesprek

Een herstelgerichte actie slaagt alleen wanneer alle betrokkenen bereidheid hebben om aan het gesprek deel te nemen. De begeleider zegt tegen de betrokkenen bijvoorbeeld: 'Er is iets gebeurd en ik kan mij voorstellen dat dit voor jullie allemaal vervelende gevolgen heeft. Als jullie het fijn vinden dan ik je de kans om met elkaar een gesprek te hebben om alles weer recht te zetten'.

Vragen voor de pester:

Wat is er precies gebeurd?

Wat dacht je toen het gebeurde?

Wat voelde je toen het gebeurde?

Hoe denk je er nu over?

Wie heeft er last van wat jij hebt gedaan/ is er schade door wat jij hebt gedaan?

Wat moet er gebeuren om dat te herstellen of weer goed te maken?

Vragen voor het slachtoffer:

Wat is er precies gebeurd?

Wat dacht je toen het gebeurde?

Wat voelde je toen het gebeurde?

Hoe denk je er nu over?

Wat is het ergste voor jou?

Wat is nodig om dat te herstellen?

Als mogelijkheid om de schade te herstellen is 'sorry' zeggen onvoldoende!